МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет магістерської підготовки
Кафедра публічного управління та
менеджменту природоохоронної діяльності

Магістерська кваліфікаційна робота

на тему: Динаміка змін основних соціально-економічних показників Одеської області за період проведення АТО

Виконала студентка 2 курсу групи ММО-18з/ф
спеціальність 073 Менеджмент
Приймак Ольга Анатоліївна

Керівник старший викладач
Єгоращенко Ірина Валентинівна

Консультант д.е.н., проф.,
Рубель Олег Євгенович

Рецензент ОДЕКУ к.е.н., доцент
Дем'яненко Світлана Георгіївна

Одеса – 2019 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет _магістерської підготовки_____
Кафедра _публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності___
Рівень вищої освіти __магістр_____
Спеціальність ___073 Менеджмент_____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри_____
_____
"28" жовтня_2019_року_____

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ Приймак Ольга Анатоліївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Динаміка змін основних соціально-економічних показників Одеської області за період проведення АТО

_____

керівник роботи_____ст.викладач Єгоращенко Ірина Валентинівна_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від "_18"__жовтня_2019 року № 235-С

2. Строк подання студентом роботи _09 грудня 2019 року_ _____

3. Вихідні дані до проекту (роботи)_____

Публічні дані Національного банку України з платіжного балансу, статистичні макроекономічні дані Держстату України

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)_____

Надати фізико-географічну, демографічну характеристику Одеської області. Надати характеристику сучасного стану економіки, промислових підприємств, підприємств агропромислового комплексу, їх основні складові та питому вагу. Визначити основні цілі та показники росту. Надати характеристику динаміки промислового, сільськогосподарського виробництва, будівельної галузі, туристичної галузі , їх тенденції розвитку Одеської області з урахуванням періоду до 2014 року і після. Показати місце економіки Одеської області в економіці України, в тому числі по валовому регіональному продукту.

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

_____
_____
_____

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
3	Рубель О.Є., д.е.н., проф.	24.11.19	24.11.19

7. Дата видачі завдання_____28 жовтня 2019 року_____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Термін виконання етапів проекту (роботи)	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Робота з літературними джерелами	28.10.19-03.11.19	90	відмінно
2	Робота над розділом 1 «Загальна фізико-географічна та демографічна характеристика Одеської області»	04.11.19-13.11.19	90	відмінно
3	Робота над розділом 2 «Характеристика розвитку основних галузей економіки Одеської області за період 2000-2016 років»	14.11.19-23.11.19	90	відмінно
4	Рубіжна атестація	18.11.19-23.11.19		
5	Робота над розділом 3 «Динаміка валового регіонального продукту Одеської області на поточному етапі розвитку та її місце в загальнодержавному розподілу праці»	24.11.19-06.12.19	90	відмінно
6	Оформлення роботи	06.12.19-09.12.19	90	відмінно
7	Здача роботи на кафедру	09.12.19		
8	Перевірка на плагіат	09.12.19-12.12.19		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	відмінно

Студент _____ **Приймак О.А**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ **Єгоращенко І.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП 5

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНА ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ТА ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ 7

1.1 Фізико-географічна характеристика області 7

1.2 Адміністративно-територіальна структура 11

1.3 Демографічний стан 15

РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ОСТАННЄ ДЕСЯТИРІЧЧЯ 23

2.1 Сільське господарство 23

2.1.1 Рослинництво 25

2.1.2 Тваринництво 35

2.2 Промисловість 43

2.3 Транспорт 48

РОЗДІЛ 3 ДИНАМІКА ВАЛОВОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОДУКТУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПОТОЧНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ТА ЇЇ МІСЦЕ В ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ РОЗПОДІЛІ ПРАЦІ 55

3.1 Динаміка валового регіонального продукту Одеської області за останні роки 56

3.1.1 Місце Одеської області в валовому регіональному продукті України 61

3.2 Місце та питома вага Одеської області в загальнодержавному розподілі праці 68

3.2.1 Сільське господарство 68

3.2.2 Промисловість 71

3.2.3 Транспорт 73

3.3 Перспективи розвитку Одеської області на сучасному етапі розвитку 74

ВИСНОВКИ 79

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 86

ВСТУП

Динамічний та збалансований розвиток територій, підвищення рівня життя населення, забезпечення додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина незалежно від місця проживання, можливе за умови максимального використання потенціалу та переваг розвитку кожного окремого регіону України.

На теперішній час, Одеська область позиціонується, як високорозвинений регіон держави, який посідає передові позиції за всіма соціально-економічними показниками, відіграє ключову роль в економіці України та має необмежені можливості для зростання.

Одеська область базується на таких галузях, як промислове та сільськогосподарське виробництво. Сталою галуззю економіки із значною питомою вагою економічних результатів характеризується промисловість та виробництво продукції агропромислового комплексу.

Промисловий потенціал Одеської області, відіграє значну роль у структурі народногосподарського комплексу України та південного економічного району. На території області розташовані підприємства з виробництва продуктів нафтоперероблення, машинобудування, металургії та оброблення металу, хімічної і нафтохімічної, харчової, легкої промисловості та інших галузей.

Сприятливі погодні умови Одеської області, дають можливість отримання великих урожаїв сільськогосподарських культур, особливо зернових, технічних і плодово-овочевих. Дещо негативним фактором є недостатня кількість вологи, яка періодично може впливати на рівень сільськогосподарського виробництва, але яка компенсується наявністю сталого джерела зрошення і, відповідно, розвитком водної меліорації.

Сільське господарство Одеської області, яке нарівні з промисловою галуззю, займає провідні місця в соціально-економічному розвитку країни по обсягам виробництва та визначає його рівень, як і взагалі рівень розвитку

області - має значні досягнення, високу питому вагу в сільськогосподарському виробництві країни.

Сільськогосподарське виробництво в області має певну просторову структуру, яка має географічні особливості по вісі північ-південь, тобто закономірні зміни від більш вологозабезпеченої півночі (Савранський, Кодимський та Балтські райони) до недостатньо зволожених південних районів, таких, наприклад, як Саратський, Білгород-Дністровський, Лиманський райони, землі яких необхідно зрошувати, щоби отримувати сталі врожаї, особливо вологолюбних та сонцелюбних культур.

Для отримання надійної оцінки стану розвитку сільськогосподарського виробництва Одеської області необхідно провести співставлення по районах області, співставлення з результатами сільськогосподарських виробників в інших областях України, що можливо з використанням даних Держкомстату України, та головного управління статистики в Одеській області.

Важливим питанням є визначення відсотку використання наявних земельних ресурсів та аналіз змін.

Земельні ресурси країни є ключовим фактором успішності сільськогосподарського виробництва поряд з водними, лісовими та в сутності визначають рівень та якість життя населення, і в значній мірі забезпечують економічні результат господарювання.

Разом з тим необхідно дати усвідомлення того, що суспільні відносини визначають рівень сільськогосподарського виробництва, в тому числі забезпечення фінансовими ресурсами , що безперечно є фактором підвищення рівня сільськогосподарського виробництва, тобто питання продажу землі має виходити на перший план як найбільш вагомій рушій підвищення сталості сільськогосподарського виробництва.

Метою роботи є аналіз динаміки економічних показників Одеської області з урахуванням межевого 2914 року – початок проведення АТО, що потягнув за собою розрив деяких господарських зв’язків та необхідність переформатування господарських схем .

ВИСНОВКИ

Одеська область розташована в північно-західній частині країни на березі Чорного моря. Площа області складає 33314 км^2 – 5,5 % території України. Складається з 26 адміністративних районів, 8 об'єднаних територіальних громад, 19 міст (міських рад), з яких 9 відносяться до міст обласного значення, 33 селищ міського типу та 1124 сільських населених пункти (сіл та селищ). Північна частина області розташована в лісостеповій, а південна – в степовій зоні.

Сучасна демографічна ситуація характеризується збереженням тенденції скорочення чисельності населення в області, його економічно активної частини і питомої ваги зайнятості населення. На 2017 рік, кількість населення в Одеській області складає 2386,5 тис. осіб (в період з 2002 року по 2017 рік чисельність наявного населення області скоротилася на 82600 осіб). Чисельність Одеської області складає 5,65 % всього населення в Україні. Особливістю національного складу населення Одеської області є її багатонаціональність – на її території проживають представники 133 національності і народності.

За рахунок свого місце розташування, Одеська область володіє значним рекреаційним та біосферним потенціалом – Куяльницький, Тілігульський лимани, Тузловська група лиманів, пониззя річок Дунаю та Дністра, морське узбережжя моря та лиманські береги.

Загальна земельна площа Одеської області складає 3331,4 тис.га, а її структура складається з:

- сільськогосподарські землі – 2659,2 тис. га, з них рілля – 2075,5 тис. га;
- землі громадського призначення - 30,5 тис. га;
- землі оздоровчого призначення – 2,0 тис. га;
- площа рекреаційного призначення – 4,5 тис. га.;
- землі лісогосподарського призначення, ліси та інші лісовкриті площі - 223,0 тис. га;

- землі водного фонду - 210,6 тис. га;

- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики – 31,7 тис. га.

Головне природне багатство області – її земельні ресурси, що представлені переважно чорноземними ґрунтами з високою природною родючістю. Природні умови сприятливі для вирощування озимої пшениці, кукурудзи, ячменю, проса, соняшнику. У сполученні з теплим степовим кліматом вони формують високий агропромисловий (сільськогосподарський) потенціал регіону [22]. За останні роки, в вирощуванні рослинних культур, в Одеській області спостерігались наступні тенденції:

1. ріст посівних площ під сільськогосподарськими культурами, в середньому – 8,88 тис.га/рік:

- культури зернові та зернобобові «+14,94» тис.га/рік;

- культури технічні «+12,61» тис.га/рік;

- картопля, культури овочеві та баштанні «-1,29» тис.га/рік;

- культури кормові «-17,38» тис.га/рік.

2. збільшення виробництва за наступними культурами:

1) культури зернові та зернобобові – в середньому приріст становить «+157,68» тис.т/рік:

- пшениця озима – «+75,73» тис.т/рік, ячмінь озимий – «+73,44» тис.т/рік;

- кукурудза на зерно «+12,70» тис.т/рік.

2) соняшник – «+60,41» тис.т/рік;

3) картопля – «+12,25» тис.т/рік.

Скорочення виробництва відмічається, за той же період, у наступних культур:

1) кукурудза кормова – «-26,32» тис.т/рік;

2) культури овочеві – «-16,08» тис.т/рік.

3) Лідером у вирощувані зернових та зернобобових культур є Саратський район (8,40 %), соняшнику – Тарутинський район (7,99 %), винограду – Болградський район (19,88 %).

Також, сільське господарство Одеської області представлено тваринницьким комплексом, в якому в останні роки відмічається тенденція скорочення виробництва сільськогосподарської продукції, а саме:

1. Падіння кількості вирощуваної худоби з темпом:

- великої рогатої худоби -9,9 тис.гол./рік, у тому числі корови – 4,7 тис.гол./рік;

- свиней – 7,8 тис.гол./рік;

- овець та кіз – 2,1 тис.гол./рік;

- коней – 1,65 тис.гол./рік;

- птиці – 204,9 тис.гол./рік.

2. Падіння виробництва основних видів тваринницької продукції, з темпом:

- м’ясо у забійній масі - 0,5 тис.т/рік;

- молоко – 22,1 тис.т/рік;

- яєць – 32,9 млн.т/рік;

- вовни – 33,4 т/рік.

3. Найбільшими виробниками основних видів тваринницької продукції в Одеській області є:

- сільськогосподарських тварин на забій у сільськогосподарських піприємствах – Арцизький (21,64 %), Тарутинський (10,67 %) та Іванівський (10,25 %) райони;

- молока – Березівський (14,83 %), Білгород-Дністровський (13,01 %), Овідіопольський (11,28 %) та Саратський (10,73 %) райони;

- яєць – Болградскьий (25,71 %), Кілійський (7,68 %) та Тарутинський (5,15 %) райони.

Отже, домінуючим видом сільськогосподарської діяльності в Одеській області є рослинництво, в той час як тваринництво зменшує кількість виробництва сільськогосподарської продукції. Основними видами є: зернові та зернобобові культури та технічні культури.

Основними галузями, які формують структуру промислового виробництва області є харчова промисловість (частка у загальному обсязі реалізованої продукції 30,4%), постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (21,1%), хімічна промисловість (24,3%), машинобудування (7,3%). В період з 2005 по 2016 роки в промисловому секторі Одеської області відбувалися наступні зміни:

1. Індекс промислової продукції за видами діяльності в 2016 році значно виріс відповідно до попереднього року, що свідчить про підйом обсягу промислового виробництва та становить 109,2 % в загальному обсязі.

2. За період з 2010 по 2016 роки впав обсяг реалізованої промислової продукції (в перерахунку на дол. США), найбільший «-266,08» млн.дол.США/рік відмічається в переробній промисловості;

3. Виросло виробництво окремих видів продукції, а саме – вино виноградне виросло з темпом «+121,72» тис.л/рік та взуття «+246,50» тис.пар/рік.

Отже, основним видом промисловості, який активно розвивається та на який припадає більша частка реалізованої продукції є харчова промисловість.

Одеська область є головною частиною морського фасаду України. Вона розташована на перетині найважливіших міжнародних водних шляхів. Підприємствами Одеської області у широких масштабах забезпечується транзит вантажів різними видами транспорту, забезпечується функціонування міжнародних залізнично-морських та автомобільно-морських переправ. Через територію Одеської області проходять п’ять міжнародних транспортних коридорів: сьомий та дев’ятий критські, транспортний коридор TRACECA (Європа- Кавказ-Азія), коридори «Балтійське море – Чорне море» та «Чорноморське транспортне кільце» - транспортний коридор навколо Чорного моря Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС).

В період з 2005-2016 р.р. в транспортно-дорожньому комплексі Одеської області спостерігається наступна тенденція:

1. Збільшення обсяги перевезення вантажів наземним видом транспорту

(«+0,60» млн.т/рік) та зменшилися обсяги перевезення водним тарнспортом – «-0,46» млн. т/рік;

2. В обсязі перевезень основна маса перевезень здійснюється залізничним транспортом – 96,08 %;

3. Домінуючі обсяги грузоперевезень по видам грузів в залежності від виду транспорту наступні;

- залізничним транспортом: зернові – 23,60 %, будівельні матеріали – 20,36 %, інші вантажі – 31,68 %;

- морським транспортом: автомобілі, автокрани – 36,88 %, інші вантажі – 40,46 %;

- річковим транспортом: руди – 28,48 %, зернових – 27,30 %.

4. В перевезеннях вантажів автомобільним транспортом лідерами є м. Одеса (33,58 %) та м. Чорноморськ (7,7 %), серед районів – Лиманський (8,62 %), Овідіопольський (5,04 %) та Біляївський (5,0 %) райони.

Таким чином в транспортній сфері, найбільша кількість перевезень здійснюється залізничним та автомобільним транспортом.

Узагальнюючи вищенаведену інформацію, стан соціально-економічного стану Одеської області за період 2005-2016 роки характеризується за нижченаведеними показниками:

Населення:

- падіння чисельності населення, з темпом падіння 1,43 тис. осіб/рік;

- падіння кількості зайнятих осіб з темпом 2,50 тис. осіб/рік;

- зростання кількості безробітних – 1,29 тис. осіб/рік;

- зростання рівня безробіття – 0,13 %/рік;

- зростання середньомісячної заробітної плати з темпом 3,48 дол. США/рік;

- зростання сукупних доходів населення з темпом 88,14 млн. дол. США/рік.

Обсяги виробництва та валовий регіональний продукт:

- збільшення обсягу валового регіонального продукту, з темпом 57,86 млн. дол. США/рік;

- збільшення обороту роздрібної торгівлі у фактичних цінах з темпом 136,50 млн. дол. США/рік;

- скорочення капітальних інвестицій «-95,54» млн.дол. США/рік;

- збільшення обсягу виробництва продукції сільського господарства з темпом 261,65 млн. грн./рік у постійних цінах 2010 року (на фоні розвитку виробництва рослинницької галузі та стагнації обсягів виробництва тваринницької галузі);

- збільшення обсягу перевезень вантажів усіма видам транспорту – 0,10 млн. т/рік;

- скорочення перевезень пасажирів транспортом загального користування «-4,07» тис. пас./рік;

- збільшення експорту товарів та послуг – «+41,47» млн. дол. США/рік;

- зменшення імпорту товарів та послуг – «-66,45» млн. дол. США/рік.

В 2016 році частка Одеської області у загальних показниках по країні, становила наступні значення:

- валовий регіональний продукт – 5%;
- обсяг роздрібного товарообороту – 7,8%;
- капітальні інвестиції – 4,7%;
- продукція сільського господарства – 4,7 % (рослинництва 5,4 %., тваринництва – 2,8 %);
- перевезено вантажів автомобільним транспортом – 2,1%;
- перевезено пасажирів автомобільним транспортом – 6,7%;
- експорт товарів – 4,2 %;
- імпорт товарів – 3,24%;
- прямі іноземні інвестиції в область – 3,5 %.

Необхідно відзначити що , основними результатами економічної діяльності господарського комплексу Одеської області є:

- зростання сукупних доходів населення з темпом 88,14 млн. дол. США/рік;
- збільшення обсягу валового регіонального продукту, з темпом 57,86 млн. дол. США/рік;
- збільшення обсягу виробництва продукції сільського господарства з темпом 261,65 млн. грн./рік у постійних цінах 2010 року ;
- збільшення обороту роздрібної торгівлі у фактичних цінах з темпом 136,50 млн. дол. США/рік;
- збільшення обсягу перевезень вантажів усіма видам транспорту – 0,10 млн. т/рік;
- - збільшення експорту товарів та послуг – «+41,47» млн. дол. США/рік;
- зменшення імпорту товарів та послуг – «-66,45» млн. дол. США/рік на фоні збільшення експорту товарів та послуг – «+41,47» млн. дол. США/рік, тобто позитивне сальдо зовнішньої торгівлі.

Необхідно відзначити, що з урахуванням межевого 2914 року – початок проведення АТО, що потягнув за собою розрив деяких господарських зв'язків та необхідність переформатування господарських схем, фактичні показники економіки не зменшилися в гривневому обчисленні, всі зменшення зафіксовані лише в доларовуму обчисленні за рахунок падіння курсу гривні.

Але зворотня сторона цього явища – здешевлення українських товарів на світовому ринку і як наслідок – збільшення експорту, що вкрай важливо для української імпортозалежної економіки.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Географічна енциклопедія України // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. — К., 2003–2016.

2. ОДА Департамент екології та природних ресурсів «Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2016 році», 2017

3. Головне управління статистики в Одеській області «Статистичний щорічник Одеської області у 2016 році», Одеса, 2017 р. – 439 с.

Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад

4. Регіональна економіка: підручник / Жук М.В. – К.: Академвидав, 2008. – 416 с.

5. Веб-сайт Державного сайту України. [Електронний ресурс]. –Режим доступу – https://decentralization.gov.ua/areas/0482/gromadu

6. Словники та енциклопедії. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://mirslovarei.com / соціологічний словник

7. Веб-сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. - Режим доступу - http://ukrstat.gov.ua/operativ/

8. Веб-сайт Всеукраїнської експертної мережі. [Електронний ресурс]. - Режим доступу - http://www.experts.in.ua/regions/detail.php?ID=4340

9. Економічний енциклопедичний словник/Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І.- Львів: Світ, 2006. - 568 с.

10. Аватисян К.П., Бескровна Л.О., Сакун Г.О. «Регіональга економіка та екологія: навчальний посібник Модуль №1. Регіональна економіка»- 2011.

11. Веб-сайт Всеукраїнської експертної мережі. [Електронний ресурс]. - Режим доступу - http://www.uaeconomic.com/ulens-1677-1.html

12. Одеська обласна державна адміністрація/ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ соціально-економічний паспорт/2017 р.- 52 с.

13. Тернопільський національний технічний університет імені Івана

Пулюя - Основи економіки транспорту курс лекціЙ/ Тернопіль 2017 р. – 147 с.

14. Дискусійні питання сутності фінансової інфраструктури / В. Л. Коломієць // Економіка тадержава. - 2016. - № 9. - С. 77-79

15. Веб-сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. - Режим доступу - http://www.zt.ukrstat.gov.ua/StatInfo/Poiasn/nacpoasn.htm

16. Головне управління статистики в Одеській області «Статистичний щорічник Одеської області за 2009 рік», м. Одеса, 2010 р.- 549 с.

17. Головне управління статистики в Одеській області «Статистичний щорічник Одеської області за 2011 рік», м. Одеса, 2012 р. - 538 с.

18. На світовому ринку сталі спостерігається пере- виробництво — експерт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://newsradio.com.ua/2014_02_25/Nasv-tovomu-rinku-stal-sposter-ga-tsja-perevirobnictvoekspert/

19. Державна служба статистики україни/Статистичний збірник Валовий регіональний продукт у 2016 році/Київ-2018 р.-141 с.

20. Державна служба статистики україни/Статистичний збірник «Регіони України» 2018/Київ-2018 р.-120 с.

21. Регіональна економіка: підручник / Жук М.В. - К.: Академвидав, 2008. - 416 с.

22. Геєць В. Соціоекономічна модернізація аграрного сектору України (концептуальні положення)/Геєць В., Юрчишин В., Бородіна О., Прокопа І..; - УДК 338.43.02:332.012.2